

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОМЕРЦІЙНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Тогрул Алверді огли Фарзуллаєв* докторант,
Азербайджанський університет

*ORCID 0000 0001 8043 7613

© Тогрул Алверді огли Фарзуллаєв, 2024

*Стаття отримана редакцією 23.04.2024 р.
The article was received by editorial board on 23.04.2024*

Вступ. Однією з важливих галузей економіки країни є сільське господарство. Okремо слід відзначити сільське господарство у позитивному вирішенні таких питань, як продовольча безпека, потреба в сировині, безробіття, економічний розвиток регіонів. Застосування інновацій у сільському господарстві стимулює зростання вартості, створеної в цій галузі.

У сучасний час розвиток інноваційної діяльності в системі економічних відносин формує сприятливе середовище для вирішення соціально-економічних проблем. Організація діяльності комерційних організацій у конкурентному середовищі веде до значного прогресу у відкритті нових робочих місць, зближенні співвідношення сільського і міського населення, налагодженні комерційних і культурних зв'язків. Більш широкий розвиток інноваційного менеджменту в комерційних організаціях створює дуже сприятливі умови для посилення інтеграції кращої якості продукції на світовий ринок [1].

Динамічне та ефективне здійснення інвестиційної діяльності є необхідною умовою стабільного функціонування та розвитку економіки. Масштаби, структура та ефективність використання інвестицій в основному визначають результати господарювання на різних рівнях економічної системи, стан національної економіки, перспективи розвитку та конкурентоспроможність.

Дослідження інвестицій, як найважливішої складової ринкового менеджменту, передбачає аналіз загальних основ і механізму здійснення інвестиційної діяльності, визначення особливостей інвестиційних процесів економіки країни в умовах переходу до ринку.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. У статті проведено аналіз вітчизняної та зарубіжної наукової літератури за напрямом, що вивчається. Так, Фарзуллаєв Т.О., Хумбатов О.М. у статті «Аналіз інноваційно-інвестиційних проектів комерційних організацій у сільському господарстві» дослідили проблеми механізмів впровадження та реалізації комерційних проектів в аграрній галузі.

Велике значення проблемі впровадження інновацій та необхідності вивчення нових технологічних рішень у сільському господарстві та економічному розвитку країн присвячені роботи Султанова Т.Г., Мулік Т., Мулік Я., Mammadov E., Ahmadova E., Gloet M., Samson D., Peršič A., Markič M., Peršič M., Lenka U., Suar D., Mohapatra P.K.J., Agarwal R., Brown P.J., Green R., Randhawa K., Tan H. та інших авторів.

Автор статті провів глибокий аналіз вирішення проблеми впровадження інновацій на основі вивчення та вирішення даної тематики в інших країнах, що розвиваються і розвинених. Так, у статті Gloet M., Samson D. (2022) «Управління знаннями та інноваціями для підтримки інновацій у ланцюзі поставок та практики сталого розвитку» присвячена вивченню попереднього вкладу управління знаннями та інноваціями (КІМ) в інноваційну та стійку діяльність серед ряду малих та середніх австралійських експортерів. Розглянуто та досліджено останні тенденції у сталому управлінні ланцюжками поставок (SSCM) у глобальних ланцюжках поставок припускають більшу увагу до досягнення більш соціальних

та трансформаційних форм на додаток до традиційних економічних чи екологічних підходів. Цей підхід дуже важливий за умов постковідного відновлення світової та регіональної економіки.

Мамедов Є.Я., Ахмедова Е.М. у статті «Роль інновацій у розвитку економіки Азербайджану на сучасному етапі» та інших статтях досліджувала досліджувану проблему з погляду сучасних інноваційно-інвестиційних механізмів розвитку національної економіки в умовах. Даний підхід дуже актуальний і важливий на сучасному етапі розвитку світової, регіональної та національної економіки.

Ефективна інноваційна політика в сільському господарстві неможлива без комплексної оцінки інноваційного розвитку. При здійсненні інновацій в режимі застосування нових технологій можуть бути застосовані всі основні принципи управління проектами з урахуванням особливостей інноваційних проектів. Оскільки маркетингові ризики мають велике значення, одним із головних завдань є правильне позиціонування продукту проекту на ринку [2].

При формуванні та реалізації системи інноваційного менеджменту доцільніше вимірювати та порівнювати рівні інноваційного розвитку окремих економічних регіонів.

Мета дослідження. Важливе значення в сучасних умовах має реалізація інноваційних інвестиційних проектів. Будь-яке інноваційне рішення в сільськогосподарському виробництві та його розвитку тісно пов'язане з особливостями галузі, що необхідно враховувати в інвестиційних проектах.

Основний матеріал і результати. Виділено чотири основні напрями інноваційної діяльності в аграрному секторі [3].

Селекційно-генетичний напрям:

- нові сорти та гібриди сільськогосподарських рослин;
- нові породи, види тварин і птахів;
- створення рослин і тварин, стійких до хвороб і шкідників, негативних факторів середовища.

Виробничо-технологічний напрям:

- використання нової техніки;
- нові технології вирощування сільськогосподарських рослин;
- нові промислові технології у тваринництві;
- науково обґрунтовані системи землеробства та тваринництва;
- нові добрива та їх системи;
- нові засоби захисту рослин;
- біологізація та екологізація сільського господарства;
- нові ресурсозберігаючі технології виробництва та зберігання харчових продуктів, спрямовані на підвищення споживчої цінності харчових продуктів.

Організаційно-управлінський напрям [4]:

- розвиток комерційних організацій та формування інтегрованих структур в аграрному секторі;
- нові форми утримання та ресурсного забезпечення аграрного сектору;
- нові форми організації та заохочення праці;
- нові форми організації та управління в агропромисловому комплексі;
- маркетинг інновацій;
- створення інноваційно-дорадчих систем у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності;
- поняття, методи прийняття рішень, форми та механізми інноваційного розвитку.

Економіко-соціально-екологічний напрям [5]:

- формування кадрової системи науково-технічного забезпечення агропромислового комплексу;
- поліпшення умов праці трудівників села, вирішення проблем охорони здоров'я, освіти та культури;
- підвищення та поліпшення якості навколишнього середовища;
- забезпечення сприятливих екологічних умов для проживання, праці та відпочинку населення.

У таблиці 1 наведено основні економічні показники сільського господарства Азербайджану в 2010–2022 роках. Очевидно, що у вказаний період можна відслідковувати динаміку зростання суми прибутку, суми збитку, суми валового прибутку, суми виручки від реалізації, суми прибутку (збитку) в рослинництві, суми прибутку (збитку) в тваринництві та загальна сільськогосподарська продукція (з фактичними цінами реалізації) у сільськогосподарських підприємствах. На нашу думку, динаміка зростання загального сільськогосподарського продукту (з фактичними цінами реалізації) з 187 694 тис. манатів у 2010 році до 1 172 861 тис. манатів у 2022 році підтверджує результат позитивного впливу інноваційної та інвестиційної діяльності комерційних стимулів у сільському господарстві.

Основні економічні показники сільськогосподарських підприємств

Рік	Прибуток, тис. манатів	Збиток, тис. манатів	Загальний прибуток, тис. манатів	Дохід від реалізації, тис. манатів	Прибуток (збиток (-) від вирощування сільськогоспо- дарських культур, тис. манатів	Прибуток (збиток (-) у тваринництві, тис. манат	Загальний продукт сільського господарства (з фактичними цінами реалізації), тис. манатів
2010	32385	4728	27658	188635	8855	13021	187694
2015	53275	13512	39763	391801	20241	19993	374320
2016	92290	17043	75246	441505	40267	31329	408711
2017	83720	20906	62814	504031	32235	24355	383157
2018	116506	19587	96918	558807	56577	19048	384958
2019	120622	27926	92696	622035	68795	10481	615203
2020	132835	28820	104016	637351	69321	27180	814426
2021	201836	30638	171197	794863	127159	32557	988366
2022	319498	9486	310012	1104580	170174	113751	1172861

Джерело: Державний комітет статистики Азербайджанської Республіки [6]

Як свідчить світова практика, при розрахунку індексу інноваційності економічних районів враховується сукупність факторів, які показують здатність регіонів створювати інновації та готовність застосовувати їх в економіці. Тут:

- чисельність працівників, зайнятих науково-дослідною та дослідно-конструкторською роботою, % до загальної чисельності працюючих у господарстві;
- кількість студентів ВНЗ на 10 тис. осіб населення;
- кількість зареєстрованих патентів на 1000 осіб, які працюють в народному господарстві;
- витрати на технологічні інновації, національна валюта (манат) / особа;
- рівень доступу до мережі Інтернет, %.

Цей метод більш широко використовується з попередньою оцінкою достовірності наявної статистики.

Фактори, що враховуються при рейтингу параметрів інноваційного розвитку економічних районів, поділяються на дві групи:

1) фактори, що характеризують рівень технологічного розвитку регіону, їх ще називають факторами інноваційної схильності (продуктивність праці, фондівіддача, екологічність виробництва);

2) фактори інноваційної діяльності регіону (витрати на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи на одного працівника, витрати на технологічні інновації на одного працівника, виробництво інноваційної продукції на душу населення).

Усі показники, що використовуються в рейтингу, мають відносні одиниці вимірювання, які відображають ефективність інноваційної діяльності як з точки зору процесу (інноваційна активність), так і результату (чутливість до інновацій).

Систему показників оцінки інновацій доцільно систематизувати за чотири групи:

Перша група – показники освітньої та наукової діяльності:

- кількість студентів, які навчаються у вищих та середніх навчальних закладах,
- особлива вага осіб з вищою професійною освітою, які працюють в регіональній економіці, у загальній чисельності зайнятого населення;
- чисельність працівників, зайнятих науковими дослідженнями і розробками, на 1000 зайнятих в економіці регіону.;
- внутрішні витрати на дослідження та розробки;
- внутрішні поточні витрати на дослідження і розробки, відсоток до ВВП [8];

Друга група – це інноваційна діяльність комерційних організацій економічного району:

- рівень інноваційної активності (частка організацій, що впроваджують технологічні, організаційні та маркетингові інновації, у загальній кількості організацій регіону);
- обсяг інноваційних товарів, робіт, послуг;

- забезпечення ринку інноваційною продукцією (частка інноваційних товарів, робіт, послуг у загальному обсязі відвантажених товарів, виконаних робіт, послуг організацій);
  - витрати на технологічні інновації;
  - інтенсивність витрат на технологічні інновації (відношення витрат на технологічні інновації до обсягу відправлених товарів, виконаних робіт, послуг);
  - питома вага малих підприємств, які впровадили технологічні нововведення, у загальній кількості комерційних організацій;
  - регіональна частка експорту високотехнологічних (інноваційних) товарів у загальному експорті
- Третя група – ефективність інноваційної діяльності в економічному регіоні [9]:
- відшкодування витрат, понесених на інноваційну діяльність (відношення обсягу інноваційної продукції, робіт, послуг до загальних витрат на дослідження, розробки та придбання технологічної інновації);
  - інноваційна ефективність (відношення інноваційних товарів, робіт, послуг до кількості інноваційно активних підприємств);
  - відношення кількості використаних прогресивних технологій виробництва до кількості створених прогресивних технологій виробництва;
  - виробництво інноваційної продукції на душу населення;
- Четверта група – наявність розвинутої інноваційної інфраструктури:
- наявність в регіоні науково-дослідної установи, що проводить дослідження в галузі інноваційної діяльності;
  - наявність у регіоні центру розвитку кластерів.

Кожен економічний регіон можна охарактеризувати такими своїми показниками, як агропромисловий, інноваційний та науково-технічний потенціал, структура економічної діяльності, рівень життя населення, ресурсна база, створений освітній комплекс, природні, історичні, етнічні, економічні та соціальні умови. Підвищення ефективності та інтегрованості ринків, стимулювання інновацій вимагає нових підходів до переробки та маркетингу сільськогосподарської продукції на основі створення горизонтальних та вертикальних зв'язків, інтегрованого постачання для вирішення проблем попиту та пропозиції [10].

Технологічне та технічне переозброєння сільського господарства в сучасних умовах є основною проблемою забезпечення продовольчої безпеки країни. Підвищення якості та конкурентоспроможності місцевої сільськогосподарської продукції можливо шляхом створення сприятливих інституційних умов для інтенсифікації інноваційного процесу, сформованого інвестиційними можливостями та поживленням економічної діяльності сільськогосподарських підприємств, приватного бізнесу та сільських сімей [11]. Зменшення інноваційної активності в сільському господарстві, наявність широкого та відкритого доступу до іноземних технологій певною мірою стримує розвиток національної інноваційної політики та прикладної науки в аграрній сфері та формує передумови для виникнення технологічної залежності від інноваційної продукції зарубіжних країн. Перехід до інноваційної моделі розвитку економіки країни передбачає активізацію використання її інтелектуального потенціалу аграрного сектору.

Аналіз даних, наведених у таблиці 2 і таблиці 3, показує, що в Азербайджанській Республіці інвестиції в основний капітал в сільському, лісовому та рибному секторах економіки становлять 408 млн. манатів, тобто вага загального секторів становить 2,3%. Однак у розподілі зайнятого населення в сільському, лісовому та рибному секторах економіки 1753,1 тис. осіб, тобто 35,8% від загальної чисельності зайнятого населення працює в цій галузі. Безумовно, представництво 35,8% робочої сили нашої країни у сфері сільського господарства може стимулювати розвиток інноваційних процесів у цій галузі для досягнення більших результатів. Тут підвищення можливостей діяльності кваліфікованих робітників, керівників і спеціалістів, недопущення монополізації агропромислового комплексу і торгових ринків, управління науково-технічним процесом, розвиток тісної взаємодії держави і приватного бізнесу, цілеспрямована організація маркетингової роботи, підвищення платоспроможного попиту на інноваційну продукцію, розвиток науково-технічних досягнень у виробництві та збільшення пов'язаного з цим фінансування інноваційних програм, формування системи стимулювання розвитку інноваційного процесу в агропромисловому комплексі, тощо можна показати такі основні фактори [12].

Інвестиції, спрямовані в основний капітал у секторах економіки Азербайджанської Республіки

Рік	Всього	в тому числі					
		промисловість	сільське господарство, лісове господарство та рибальство	будівництво	транспортування та складування	інформація та зв'язок	інші області
мільйонів манатів							
2010	9905,7	4276,2	431,0	113,8	2449,1	212,0	2423,6
2015	15957,0	8499,9	355,4	2123,5	2199,9	335,3	2443,0
2016	16772,8	9949,8	325,1	2831,8	1392,3	199,4	1074,4
2017	17430,3	10610,1	617,8	2746,0	1777,7	171,9	1506,8
2018	17244,9	8497,2	764,4	3721,4	1926,6	441,5	1893,8
2019	18539,5	9258,0	769,5	3550,4	2190,7	547,1	2223,8
2020	17226,1	9065,3	520,6	3178,5	2092,6	185,5	2183,6
2021	16815,5	7507,3	341,9	4033,2	2858,0	152,4	1922,7
2022	17878,2	7172,1	408,0	3523,7	4617,4	400,0	1757,0
відсоток							
2010	100,0	43,2	4,4	1,2	24,7	2,1	24,4
2015	100,0	53,3	2,2	13,3	13,8	2,1	15,3
2016	100,0	63,1	2,1	17,9	8,8	1,3	6,8
2017	100,0	60,9	3,5	15,8	10,2	1,0	8,6
2018	100,0	49,3	4,4	21,6	11,2	2,6	10,9
2019	100,0	49,9	4,2	19,2	11,8	3,0	11,9
2020	100,0	52,6	3,0	18,5	12,1	1,1	12,7
2021	100,0	44,6	2,0	24,0	17,0	0,9	11,5
2022	100,0	40,1	2,3	19,7	25,8	2,2	9,9

Джерело: [7]

В економічному механізмі розвитку інноваційної діяльності в сільському господарстві треба виділяти [13]:

- управління стратегічними інноваціями, спрямованими на розробку заходів, програм, проектів для досягнення цілей з урахуванням науково-дослідного потенціалу, виробничого потенціалу комерційних організацій, зовнішніх і внутрішніх факторів;
- потреби споживачів в інноваціях;
- планування інновацій, включаючи інструменти, правила, інформацію та процеси, спрямовані на досягнення кінцевих цілей;
- підтримка та стимулювання інноваційної підприємницької діяльності;
- систему фінансування інноваційних процесів, що включає багатоканальні джерела фінансових ресурсів, принципи інвестування акумульованих коштів, механізм контролю за використанням інвестицій, їх поверненням, оцінку ефективності інноваційних та інвестиційних проектів;
- оподаткування організацій, що створюють і впроваджують інновації, страхування інноваційних ризиків;
- стратегічний і тактичний інноваційний маркетинг, спрямований на підтримку конкурентоспроможності суб'єкта господарювання та освоєння нових ринків збуту;
- визначення цін інноваційної продукції (робіт, послуг).

Складність сільськогосподарського виробництва та його специфіка зумовлюють оригінальність підходу та методів управління інноваційною діяльністю, поєднання різних видів інноваційної діяльності, посилення ролі держави у стимулюванні інноваційної діяльності.

Інновації впливають на покращення діяльності підприємства, зміцнюють його позиції на ринку та забезпечують створення сприятливих умов для розвитку. Місцевий аграрний сектор є перспективною галуззю зі значним потенціалом для інновацій. Впровадження інновацій у цій галузі призводить до підвищення продуктивності праці, зниження витрат, економії ресурсів, збільшення обсягів виробництва та підвищення ефективності роботи [15].

Розподіл зайнятого населення Азербайджанської Республіки за видами економічної діяльності

Рік	Всього	в тому числі					
		промисловість	сільське господарство, лісове господарство та рибальство	будівництво	транспортування та складування	інформація та зв'язок	інші області
тис. осіб							
2010	4329,1	306.2	1655,0	287,5	179.1	55.8	1845,5
2015	4671,6	321.4	1698,4	336.4	197.1	60.3	2058,0
2016	4759,9	338.2	1729,6	343,8	198.4	61.2	2088,7
2017	4822,1	345.3	1752,9	347,9	201,0	61.7	2113.3
2018	4879,3	363,7	1769,3	354.5	203.2	62.8	2125,8
2019	4785,6	360,5	1720,4	363,6	198,6	60.3	2082,2
2020	4721,2	353.6	1696,5	358,0	195,6	58.6	2058,9
2021	4831,1	365.3	1732,9	373,9	199,7	59.6	2099,7
2022	4901,1	377.1	1753,1	379,7	199,8	60.2	2131.2
відсоток							
2010	100,0	7.1	38.2	6.6	4.1	1.3	42.7
2015	100,0	6.8	36.4	7.2	4.2	1.3	44.1
2016	100,0	7.1	36.3	7.2	4.2	1.3	43.9
2017	100,0	7.2	36.4	7.2	4.2	1.3	43.7
2018	100,0	7.4	36.3	7.3	4.2	1.3	43.5
2019	100,0	7.4	36,0	7.6	4.2	1.3	43.5
2020	100,0	7.5	35.9	7.6	4.2	1.2	43.6
2021	100,0	7.6	35.9	7.7	4.1	1.2	43.5
2022	100,0	7.7	35.8	7.7	4.1	1.2	43.5

Джерело: [7]

Вкрай низька активність інноваційної діяльності в сільському господарстві також пов'язана з недосконалістю організаційно-господарського механізму впровадження інновацій. Це ще більше посилює деградацію територій комплексу, призводить до подорожчання та низької конкурентоспроможності продукції. Це гальмує соціально-економічний розвиток сільської місцевості та різко знижує якість життя на селі. Однією з основних перешкод у переході аграрної економіки на шлях інноваційного розвитку є проблема гострого дефіциту кваліфікованих кадрів. Сьогодні практика управління інноваційним розвитком потребує фахівців, які розуміють логіку технологічних змін, системних організаторів, організаційних рішень, освоєних сучасними технологіями в науково-технічній та аграрно-сировинній сферах. В аграрному секторі необхідно здійснити переорієнтацію кадрової системи, як у процесі підготовки кадрів, так і у вдосконаленні та перепідготовці кадрів. На нашу думку, сучасні освітні технології дозволяють продемонструвати передовий досвід як у рослинництві, так і в тваринництві.

Висновки. Продовольча безпека в країні може бути забезпечена стабільною роботою виробника, комерційної організації, що працює в місцевому аграрному секторі, що реально лише за умови розвитку всієї багатуукладної аграрної економіки. Державна підтримка інноваційної діяльності в аграрному секторі може здійснюватися як опосередковано у формі створення сприятливих умов для її розвитку, так і через цільове фінансування за безпосередньої участі держави.

Одним із пріоритетних напрямів науково-технічної та інноваційної політики в агропромисловому комплексі має стати державна підтримка фундаментальної та прикладної науки, орієнтована на застосування наукових доробків у сільськогосподарському виробництві. Аграрна наука сьогодні має бути спрямована на забезпечення сільськогосподарських товаровиробників новітніми інноваціями, гарантування результатів їх впровадження за авторської підтримки. У зв'язку з цим для забезпечення трансферу адаптованих науково-технічних розробок та їх ефективного застосування у виробництві необхідний тісний зв'язок аграрної науки з виробниками, які є комерційними організаціями, що працюють в аграрному секторі.

Очевидною є необхідність ефективних механізмів приймання виконаних науково-технічних і технологічних робіт та їх відбору на рівні інноваційних проєктів, необхідних сільськогосподарському виробництву.

Інвестиційна привабливість аграрного сектору є не лише економічною категорією, а й соціально-економічною. Без руху капіталу вирішити соціальні проблеми села практично неможливо. Деякі вчені вважають, що сільське господарство є найменш привабливою галуззю для недержавних інвесторів. Інвестиції в агропромисловий комплекс зростають вкрай непропорційно попиту, що пояснюється ризиковим характером виробництва та відсутністю стимулів для інвесторів.

Відхід від інноваційного розвитку, перш за все, зумовлений важким фінансовим становищем комерційних організацій, що працюють в аграрному секторі, різким зниженням платоспроможного попиту на науково-технічну та наукоємну продукцію, різким зменшенням обсягів коштів з джерела бюджетного фінансування та обмежені можливості кредитування. Обмеженість ресурсів, що спрямовуються на інноваційну діяльність, створює проблему вибору пріоритетів як у галузях, так і в суб'єктах інноваційної діяльності. Реформування аграрного сектору виходить далеко за рамки проблем цього виду економічної діяльності, адже агропромисловий комплекс є не лише найважливішою ланкою національної економіки, а й основою національної безпеки країни.

Слід зазначити, що для підвищення інноваційної активності та інвестиційної привабливості сільськогосподарського виробництва необхідно здійснювати спільні дії, спрямовані на створення інноваційної інфраструктури органів державної влади та комерційних організацій, що працюють у сфері АПК. Таким чином, необхідно здійснити значні інвестиції держави та приватного бізнесу в комерційні організації, які визначають науково-технічну та інноваційну політику, підвищити ефективність їх діяльності шляхом надання консалтингових, інжинірингових та маркетингових послуг, суттєво скоротити інноваційно-інвестиційну діяльність. ризики, а також удосконалення правової бази інноваційної підтримки.

Підвищення інноваційної активності комерційних організацій, що працюють в аграрному секторі, та активізація інноваційних процесів дозволить вирішити проблему імпортозаміщення шляхом підвищення продуктивності праці, збільшення обсягів та ефективності виробництва, а також конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції та прибутковості сільськогосподарських підприємств. та організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фарзуллаєв Т.А. Організація інноваційної діяльності в комерційних організаціях. *Науково-педагогічні вісті Університету Одлар Юрду*. Баку, 2021. № 59. С. 117–128. DOI: <https://doi.org/10.0318/OYU.2023735552>
2. Фарзуллаєв Т.А., Хумбатов А.М. Аналіз інноваційно-інвестиційних проєктів комерційних організацій у сільському господарстві. *Науково-педагогічні вісті університету Одлар Юрду*. Баку, 2022. № 61. С. 50–56 DOI: <https://doi.org/10.0318/OYU.2023735552>
3. Фейзуллаєв Б.Х., Фарзуллаєв Т.А., Хумбатов А.М. Напрямки активізації інноваційної діяльності із залучення інвестицій у сільське господарство. *Науково-педагогічні вісті Університету Одлар Юрду*. Баку, 2023. № 62. С. 111–122. DOI: <https://doi.org/10.0318/OYU.2023735552>
4. Султанова Г.Т. Економічний механізм функціонування сільськогосподарського виробництва. 13 міжнародна науково-практична конференція «Наукові горизонти – 2017». – Sheffield: Science and Education LTD, 2017. С. 69–72.
5. Мулик Т., Мулик Я. Інновації в аграрному бізнесі: проблеми та перспективи в Україні. *Міжнародний журнал інноваційних технологій в економіці. RS Global*. No. 1 (28). Березень 2020 р. С. 9–18 DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/31032020/6959
6. Основні економічні показники сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств (Державний комітет статистики Азербайджанської Республіки). Баку, 2023. С. 21–22. URL: <https://stat.gov.az/source/agriculture/>
7. Сільське господарство Азербайджану (Державний статистичний комітет Азербайджанської Республіки). Баку, 2023. С. 55–57. URL: <https://stat.gov.az/source/agriculture/>
8. Mammadov E., Ahmadova E. Impact of innovations on the economic advancement of Azerbaijan. *Economic and Social Development: Book of Proceedings*. 2020. Т. 4. С. 680–687.
9. Gloet M., & Samson D. Knowledge and Innovation Management to Support Supply Chain Innovation and Sustainability Practices. *Information Systems Management*. 2022. No. 39(1). P. 3–18. DOI: <https://doi.org/10.1080/10580530.2020.1818898>
10. Ахмедова Э.М., Роль инноваций в развитии экономики Азербайджана на современном этапе. V International Scientific and Practical Conference «Modern Innovation and Investment Mechanisms of the National Economy Development in the Conditions of European Integration». Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка. Листопад 2018.

11. Peršič A., Markič M., & Peršič M. The impact of socially responsible management standards on the business success of an organisation. *Total Quality Management & Business Excellence*. 2018. No. 29(1–2). P. 225–237. DOI: <https://doi.org/10.1080/14783363.2016.1174059>
12. Mamedov E. Y., Ahmadova E. M. Modern innovation and investment mechanisms of the national economy development in the conditions of European integration. October 30–31, 2019. Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University.
13. Lenka U., Suar D., & Mohapatra P.K.J. Customer satisfaction in Indian commercial banks through total quality management approach. *Total Quality Management & Business Excellence*. 2010. No. 21(12). P. 1315–1341. DOI: <https://doi.org/10.1080/14783363.2010.530773>
14. Agarwal R., Brown P.J., Green R., Randhawa K., & Tan H. Management practices of Australian manufacturing firms: why are some firms more innovative? *International Journal of Production Research*. 2014. No. 52(21). P. 6496–6517. DOI: <https://doi.org/10.1080/00207543.2014.949362>
15. Mammadov E.Y., & Ahmadova E.M. Impact of the digital economy on the economic development of the country. *Journal of Management Information and Decision Sciences*. 2021. No. 24(S6). P. 1–8.

REFERENCES:

1. Farzullaiev T. A. (2021) Orhanizatsiia innovatsiinoi diialnosti v komertsiinykh orhanizatsiiax. *Naukovo-pedahohichni visti Universytetu Odlar Yurdu*. Baku. No. 59, pp. 117–128. DOI: <https://doi.org/10.0318/OYU.2023735552>
2. Farzullaiev T. A., Khumbatov A. M. (2022) Analiz innovatsiino-investytsiinykh proektiv komertsiinykh orhanizatsii u silskomu hospodarstvi. *Naukovo-pedahohichni visti universytetu Odlar Yurdu*. Baku. No. 61, pp. 50–56 DOI: <https://doi.org/10.0318/OYU.2023735552>
3. Feizullaiev B. X., Farzullaiev T. A., Khumbatov A. M. (2023) Napriamky aktyvizatsii innovatsiinoi diialnosti iz zaluchennia investytsii u silske hospodarstvo. *Naukovo-pedahohichni visti Universytetu Odlar Yurdu*. Baku. No. 62, pp. 111–122. DOI: <https://doi.org/10.0318/OYU.2023735552>
4. Sultanova H. T. (2017) Ekonomichniy mekhanizm funktsionuvannia silskohospodarskoho vyrobnytstva. 13 mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Naukovi horyzonty – 2017». – Sheffield: Science and Education LTD. P. 69–72.
5. Mulyk T., Mulyk Ya. (March 2020) Innovatsii v ahrarnomu biznesi: problemy ta perspektyvy v Ukraini. *Mizhnarodnyi zhurnal innovatsiinykh tekhnolohii v ekonomitsi*. *RS Global*, no. 1 (28), pp. 9–18 DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/31032020/6959
6. Osnovni ekonomichni pokaznyky silskohospodarskykh pidpryiemstv i fermerskykh hospodarstv (Derzhavnyi komitet statystyky Azerbaidzhanskoï Respubliky). Baku. (2023). Pp. 21–22. Available at: <https://stat.gov.az/source/agriculture/>
7. Silske hospodarstvo Azerbaidzhanu (Derzhavnyi statystychnyi komitet Azerbaidzhanskoï Respubliky). Baku. (2023). P. 55–57. Available at: <https://stat.gov.az/source/agriculture/>
8. Mammadov E., Ahmadova E. (2020) Impact of innovations on the economic advancement of Azerbaijan. *Economic and Social Development: Book of Proceedings*, vol. 4, pp. 680–687.
9. Gloet M., & Samson D. (2022) Knowledge and Innovation Management to Support Supply Chain Innovation and Sustainability Practices. *Information Systems Management*, no. 39(1), pp. 3–18. DOI: <https://doi.org/10.1080/10580530.2020.1818898>
10. Akhmedova E. M. (November 2018) Rol ynnovatsyi v razvytyy ekonomyky Azerbaidzhana na sovremennom etape. V International Scientific and Practical Conference «Modern Innovation and Investment Mechanisms of the National Economy Development in the Conditions of European Integration». Poltavskyi natsionalnyi tekhnichnyi universytet imeni Yuriiia Kondratiuka.
11. Peršič A., Markič M., & Peršič M. (2018) The impact of socially responsible management standards on the business success of an organisation. *Total Quality Management & Business Excellence*, no. 29(1–2), pp. 225–237. DOI: <https://doi.org/10.1080/14783363.2016.1174059>
12. Mamedov E. Y., Ahmadova E. M. (October 30-31, 2019) Modern innovation and investment mechanisms of the national economy development in the conditions of European integration. Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University.
13. Lenka U., Suar D., & Mohapatra P. K. J. (2010) Customer satisfaction in Indian commercial banks through total quality management approach. *Total Quality Management & Business Excellence*, no. 21(12), pp. 1315–1341. DOI: <https://doi.org/10.1080/14783363.2010.530773>
14. Agarwal R., Brown P.J., Green R., Randhawa K., & Tan H. (2014) Management practices of Australian manufacturing firms: why are some firms more innovative? *International Journal of Production Research*, no. 52(21), pp. 6496–6517. DOI: <https://doi.org/10.1080/00207543.2014.949362>
15. Mammadov E. Y., & Ahmadova E. M. (2021) Impact of the digital economy on the economic development of the country. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, no. 24(S6), pp. 1–8.

УДК 338

JEL 010, 030

Тогрул Алверді огли Фарзуллаєв, докторант Азербайджанського університету. Оцінка сучасного стану інноваційної системи управління комерційними організаціями сільського господарства.

Для комерційних організацій інновації та інноваційна діяльність є основою забезпечення конкурентних переваг. Сільське господарство є однією з найважливіших галузей національної економіки. Забезпечуючи населення продовольством і сировиною для промисловості, вона має важливий вплив на розвиток усієї економіки країни, в тому числі і села. Сільськогосподарське виробництво переважно формує рівень зайнятості та доходів сільського населення, впливає на демографічні процеси, розселення та розвиток сільських територій. Світовий досвід доводить, що альтернативи інноваційному розвитку в економіці знань просто немає. Створення, впровадження та широке розповсюдження нових продуктів, послуг, технологічних процесів стають основними факторами зростання виробництва, зайнятості та інвестицій. Вибір стратегічної лінії та методології практичної реалізації інвестиційних проектів з елементами інноваційного розвитку в сучасних умовах ринкових перетворень і переходу аграрної науки на інноваційні основи є важливим. Створення сприятливих інституційних умов, необхідного мотиваційного середовища для розвитку аграрної науки, потребує формування ефективної системи паритету економічних інтересів творців інноваційної продукції та споживачів інноваційної продукції. Завдання створення інноваційних продуктів, що дозволяють отримати конкурентні переваги для місцевого виробництва, є особливо актуальним з точки зору інноваційної діяльності в аграрному секторі, оскільки впровадження інноваційних заходів, рішень та координаційного комплексу в бізнесі агровиробників дозволить підвищення конкурентоспроможності агропромислової продукції та її місцевого виробництва, а також забезпечить її стійку позицію на світових ринках. У сучасний час як нові технології, так і нові методи господарювання повинні активно включатися в досвід комерційних організацій, що працюють у сфері сільського господарства. Додану вартість у сільському господарстві слід розглядати як інноваційну розробку. Широке застосування досягнень науки і техніки є найефективнішою формою забезпечення сталого розвитку комерційних організацій, що працюють у сфері сільського господарства, а сам науково-технічний прогрес визначається можливостями інноваційного шляху розвитку сільськогосподарського виробництва.

Ключові слова: сільське господарство, інновації, інноваційний менеджмент, комерційні організації, продовольча безпека.

UDC 338

JEL 010, 030

Togrul Alverdi ogly Farzullaev, Doctoral Student of Azerbaijan University. Assessment of the modern state of the innovative management system of commercial organizations in agriculture.

For commercial organizations, innovation and innovative activities are the basis for providing competitive advantages. Agriculture is the most important sector of the national economy. By providing the population with food and raw materials for industry, it has an important influence on the development of the entire economy of the country, including rural areas. Agricultural production mainly shapes the level of employment and income of the rural population, affects demographic processes, settlement and development of rural areas. World experience proves that there is simply no alternative to innovative development in a knowledge-based economy. The creation, implementation and widespread distribution of new products, services, and technological processes are becoming the main factors in the growth of production, employment and investment. In modern conditions of market transformations and the transition of agricultural science to innovative principles, the choice of a strategic line and methodology for the practical implementation of investment projects with elements of innovative development is of great importance. The creation of favorable institutional conditions and the necessary motivational environment for the development of agricultural science requires the formation of an effective system of parity of economic interests of the creators of innovative products and consumers of innovative products. The task of creating innovative products that allow obtaining competitive advantages for local production is of particular relevance from the point of view of innovative activities in the agro-industrial complex, since the introduction of innovative measures, solutions and a coordination complex in the activities of agricultural producers will increase the competitiveness of agro-industrial products and its local markets, as well as provide its stable position in the world markets. In modern times, both new technologies and new management methods should be actively included in the experience of commercial organizations working in the field of agriculture. Value added in agriculture should be considered as an innovative development. The wide application of scientific and technological achievements is the most effective form of ensuring the sustainable development of commercial organizations working in the field of agriculture, and scientific and technological progress itself is determined by the possibilities of an innovative way of developing agricultural production.

Key words: agriculture, innovation, innovation management, commercial organizations, food security.